

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ЦЕНЕ ЗА СРЕДЊИ:
на годину 24 дни, на по године 12 дни, на четврт год. 6 дни.
ЗА ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ НА БАЛКАНСКОМ ПОДОГРОДУ:
на годину 30 франака, на по године 15 ф., на четврт год. 8 ф.
ЗА АУСТРО-УГАРСКИ:
на годину 15 фор. уバン., на по год. 8 ф. на четврт год. 4 ф.
ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ДРЖАВЕ:
на годину 36 фран., на по године 18 ф., на четврт год. 10 ф.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
УТОРИНИКОМ, ЧЕТВРТНОМ, СУБОТОМ и НЕДЕЉОМ
НА ЦЕЛОМ ГАВАКУ

УРЕДНИШТВО је и АДМИНИСТРАЦИЈА у кући г. Томе Андријевића
бившијег венач.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
први пут 12 дн. пара од реда, а после сваки пут 6 пр.
ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИН. ОД РЕДА.
Рукопис шаљу се уредништву, а претплате адмињистрацији
СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ.
Рукописи не враћају се. Неплаћена писма не примају се.

БЕОГРАД. 7 јуна

Да расправимо за времена наше ситније распре са „Виделом“ и његовим пришипљама. Ко зна докле ће нам трајати још рок, јер влада од 19 октобра није вечита, а буде ли она каквом год невидовном враџбином дуговечнија него што би по природи требала да буде, онда ће се одмах показати, да није вечит закон о штампи од 12 марта 1881. И један и други случај може најути нашим искреним разговорима са „Виделом“. Укине ли се или бар промени ли се овај закон о штампи, онда престаје или бар мења се и независност — судова, бог да јој душу прости! Ако би се пак влада од 19 октобра по каквој беди невидовној преселила у вечност, онда ће опет обневидети — „Видело“. Свакојако напомена, да расправимо и поситније рачуне са промуклим владиним клепalom, док се није отворио стечај и над њим и над његовим клепачима.

„Чудо невиђено!“ У опозицији што је напустила аминашку, сад већ узету, скупштину виделовачку, има неких 50 радикала, а једва ако осморица, дакле тек добра шестина целокупног броја припадају народно-либералној странци, — па илак и Видело и његово полагивало Садашњост много жешће, бесомутније нападају на либерале него на радикеле, и ако је целом српском свету јасно, да у опозицији против напредњака нема више никакве разлике између радикала и либерала, да је целокупна опозиција удружене и уједињена кад вала сузбијати Бонтуове муштерије, кад вала удржати на издајнике српства.

И најумнијем државнику било би тешко разјаснити ту загонетку, који није проучио физиологију наших на- предњака који им није загледао у срце, који није узео под микроскоп јектичке бактерије њихове илуће. Ми ћемо бити тако слободни да показамо читаоцима те бактерије, које, у осталом, и без микроскопа могу видети здраве очи, само ако се не чине слепе; показаћемо их данас у другом чланку оног истог броја „Видела“, у коме је пре штампан проналазак јектичких бактерија дра Коха, а који је пуштен у свет у очи последњих накнадних избора.

Ту Видело оплакује горку судбину радикалаца, који су у своје не- вино доба били сасвим поштени људи, могло се с њима разговарати, с њима „није никад био немогућан споразум“, а то ће рећи: гласали су за наше „независне“ судије, за

Гарашанинове пензије, за беспредложни предлог о промени устава, све је ишло као масно и то је, ве- ли, „доказ да су радикали испа- били првоступни (лена похва- ла и захвала!), још су руковођени били само идејом, поштевењем:“ — „али враг напесе од некул некога Тракинија“ — пардон! то је из Милићевићевог Плутарха, није то, него: „догод нису окореле по- литичке ћидије — „каљави прсти“ — „разбојници“ — „лажни либерали“ и т. д. и т. д. „најекривијим путем бургијали по- опозицији“ — „пружиште читаву шану своју — „грозни поступак“ — „грозни нападачи“ — „покојани хајдуци“ — удружи се крипом са лу- пежима“ (то је, промене ради, један комплимент радикализма) — „даде разбојничку форму“ — „сада се већ заједно уписују и радикали и либерали“!

То боли; али шта ћете кад није друкче, „а шта ћемо, кад се не волемо!“ (т. ј. ми, удружене опозиција, и тамо ви).

На какав је тај „грозни поступак“ и какви су ти „грозни нападаји,“ каква је та „разбојничка форма,“ са које, слачајше „Видело“ куне удружену опозицију и чemu су свemu покретачи и одговорни уредници — те „политичке ћидије“ ти „лажни либерали“?

Прва клетва: што је скупштина опозиција искала да се „за 24 сата поднесе рачун о наду Генералне Уније.“

Друга клетва: што су се новоизabrани посланици трудали „нечувеним агитацијама“ да буду изabrани, ма да је распис накнадних избора незаконит и ма да је скупштина, састављена из тих незаконитих избора, незаконита.

Трећа клетва: Либерали су криви, „што ни до данас још није ратифициран трговачки уговор са Аустро-Угарском, а овамо пребалују влади „што тај уговор још није потписан те аустро-угарска ошта тарифа важи и за Србију, као за земљу са којом нема Аустрија трговачки уговор, због чега се грозно повишује царина на наше сировине.“

Прва клетва је већ довољно сузбијана и побијена до ноге. По „виделовом“ плочу чини се као да је опозиција искала да се положи рачун о штети државе 24 сата после пада Бонтуовог; а оно сваки живи зна, да се тај рачун искао читавих шест недеља после те пропасти и неке две и едже после повратка минис-

тра финансије из Париза. То је тек мала разлика. А што је опозиција нестриљива у контролисању народних милиона, то јој могу замерити само они, који народно благо нису вични чувати као своје рођено и који у своме благу неће ништа штетовати због пропasti Бонтуове.

Колико у првој клетви има истине и родољубља, толико у другој памети. Ма, јадни не били, нису се новоизabrани зато дали поново би- рати, а с вами седе у скупштини, него да покажу и докажу целом свету, да народ одобрава њихов по- ступак. И то су сјајно показали. Па као што је народна воља изјавила да неће да буде саучесница у кривицама ваше гомиле, тако је и ваша гомила показала да не признаје народа ни народне воље.

Трећа се клетва тиче само „Српске Независности“, а та је клетва најжалоснија — по вас. Ви пресвега изводите из нашег пребаџавања влади, што Аустрија и поред уговора повишила царину, као неко признавање да је „ипак добар тај уговор.“ Није тако, дражајши, није то доказ да је тај уговор ипак добар, него је то врло јасан, и ако скоро невероватан а свакојако неочекиван доказ, да има и нешто горе од вашег уговора. Можда се зато Аустрија и пожурила за тим нечуvenim повиšавањем царине, да после тога и према томе вишадијни уговор изгледа као нека благодат! И најужнија девојчица долази лепа поред бабе која у својој младости није била лепша од ње.

А што ви велите, да смо ми либерали криви што Аустрија оклевала са ратификацијом, јер нас „још није зауздали“, то је тако гадно изношење на пазар своје блудне срамоте, да му је тешко наћи равног у историји. Зар сте дотле пали, зар сте дотле начавре аустријске, да се одушевљењем подухватате да будете ловачки и аустријског наиметника на јелене и лавове српске опозиције?! Дакле ми смо Аустрији „криви што смо живи“ и ви се не стидите то истинати као разлог вашем понашању!?

А како би вама било, да ми не- што дођемо на владу помоћу какве сиље јаче од Аустрије, па да нам та сила каже: не дам вам ово или оно, док не „зауздате“ Гарашанина, док не „упрегнете у јарам“ Пироћанцу и док не „метете самар“ Стојану Новаковићу?!

НАШИМ БИРАЧИМА

Драги суграђани!

Ви сте нас 31 Маја поново избрали и поклонили нам своје пове-

рење да вас на скупштини заступа-мо. Ми потписали дошли смо у Београд и понудили смо пуномоћија наша и другова који нису дошли, председнику скупштине. Но заоста-ли посланици у скупштини преко свога председника нису примили нашу пуномоћију, нису нас признали за ваше посланике, већ су у место нас примили за посланике оне, који су на последњем избору добили по неколико гласова и који немају пуномоћија бирачких одбора.

До сада Србија није доживела то стање скупштинске борбе да се не примају у скупштину они који су савршено већином гласова добили пуномоћијство од својих бирача да их на скупштини заступају. По на-шем уверењу ово је противно пра-вилном схватању устава, закона из-борног и закона о пословном реду у скупштини, а први слободни општи избори показаје да ли је ово наше уверење правилно или није.

Ми смо били и остајмо тога у-верења да је наш рад уставан и законит, да налази одобрење код народа и да одговара општем разумевању уставности и правилном схва-тању самога устава. Но посланици који нису никако оставке давали нису нас пустили у скупштину, ни-су нас признали за посланике, и ми се због тога враћамо понова у вапчу средину.

Ми смо уверени да се вама, по-штовани бирачи, који сте на два пут узастоше готово једногласно бирали неће допасти ни целом народу. А хоће ли народ доиста одобрити рад овако састављене скупштине или ће одобрити наш и ваш правац, то ће, надамо се, јасно показати први слободни општи избори за нову скуп-шину.

Имајући у виду данашње стање наше земље и њене спољне прилике ми мислим да ће се влада бар у томе с нама сложити, да је земљи и народу потребан мир и спокој-ство, те да неће ванредним мерама и передњим законима увлачiti земљу у још веће заплете и раздра-женост. Двапут поновљени избор јасно и несумњиво обележава наро-дно схватање данашњег стања и рас-положење његово. По нашем уве-рењу земља се може најлакше и нај-удесније извести на пут стада и поуздана, на пут мира и напретка, општим изборима, а ванредне мере не могу уродити никаквим добрым плодом.

Враћајући се у вашу средину ми вам, наши драги суграђани, и овом приликом срдачно захвалујемо на поверењу, којим сте нас толико пута до сада одликовали и храбрили, и радујемо се што је народ показао толико свести и политичке увијав-ности колико показују само високо образовани и свесни народи. То је-динудушно поверење које сте нам у последњем времену два пут узастоше поклањали утврђује се у нади: да Србија има снаге и услова за живот

и за стално и непрекидно напредованje.

Београду, 6 Јуна 1882. г.

У име своје и својих другова:

**Никола П. Пашић, Дим. Катић Ра-
ша Милошевић, Милосав Степано-
вић, Милан Ђ. Ђурић, Таса Ђикић,
Михаило Смиљанић, Велизар Кун-
домић, Марко Петровић, Аца Ст-
којевић, Сима Несторовић, поп
П. Радивојевић.**

АУСТРИЈА И СРПСТВО

(после оккупације Босне и Херцеговине)
(наставак)

II

Та у часу кад ово пишем млоги и нај-независнијих духовних земља волели су одметнуты се у хайдуке него покорити се на плаћање трећине Турцима. Најратоборници кругот Херцеговине — земља која је била само огњиште устанка противу Турака — јесте у садашњем часу поизорица неке прстене пасионе буне противу Аустрији. Установиче чете држе се од прошлог лета у горама средње Херцеговине, а њихов број и сада још расте. То је стара хайдучка куга из турског доба коју је поново оживила Аустријска зауправа („mal administration“). Ови синови зелених гора, да боме, живе о трошку туђе стоке. Није нема мало — у којикој земљи у једној чети било је свега 102 борца, — али то су луди маома одабрани, и у погледу им скобима Аустријанци су већ имали прилике да осете виховно јунаштво. Ово хайдучко кретање јесте један од најозбиљнијих знакова садање ситуације; јер, с једне стране нема је тешко, да неречем и немогуће, за редовне трупе да им у њиховим горским градовима досаде; а с друге стране онет њихове су чете и сувише малене и раштркане да се икаквом озбиљном успеху противу снага једне царевине надати могу. Па опет кад ја ту скоро имадом приложи да приметим једном од хайдука нечелисходност такве борбе, он ми одма одговори: „Ама то је већине противест противу Аустријске управе. Нас је до душе мало, али ми и нећемо да нас је много. Кад агодан час дође биће нас хладе онома где смо данас десотине. Направи позив устаће сва Херцеговина листом“.

Па да је како извор нездовољства ограничен на чисто аграрно питање — ни по јада: него су ту и други узроци и даље дубљи и трајнији. Нова управа ће морати пре или после покушати да расчисти са аграрним питањем, али на жадост никаква изгледа нема да ће она икада озбиљно променити положај који је заузела према српском живљу („Serbian element“) или маси народу Босне и Херцеговине. Овај живља је она „глава словенске змије“ коју је, као што угарац првак изусти, војска и бирократија двоје монархије ушила за газди. Са нежношћу и милостију Аустријског дотични Срби стекли су већ и неког претходног познавања. Они су сачинавали огромну већину босанских бегунаца, па им се може зар и оправити ако помисле да гостопримство у коме их више од поло-

вина нађе по шест стопа аустро-угарске земље, да је то гостопримство имало и за задатак да мало прореди њихови камењарски сој. Међутим, није донета никакав слогни нагов што улива новим босанским управљачима неповерење према овом живљу. У свима овим земљама западне Илирије Срби — т. ј. Словенци што припадају православној цркви или топе своју веру у српском патријотизму — јесу једини истински народни живља (the only truly national element) — живља који, ван сваке сумње, држи у својим рукама будућност ових земаља! Хидадама народних песама још једнако одржавају успомене велике ѡугословенске царевине Стефан-Душанове — царевине која не само што се простирала и на Мађарску и на Абразију, него је обухватала и велике одломке јужних провинија модерне Аустрије. То су те „Велико-Српске тежње“ („aspirations“) које су ћенерале бечке камарде а званична оруђа г. Тиесе упутиле у Босну да за највећи ударе. То је била једна тачка на којој су се све пропогандисте нове реализације потпуно слагале. „Срби“ изразио се аустро-угарски гувернер Босне, „јесу наши смртни непријатељи“. И јесу! Није на стату неће склонити Србе на аустро-угарској иги. Та је ствар већ проблена у Бавару и Срему — у земљама које су Срби насељили по нароочитом поизви ханспуршког цара Леополда кад су на Турке дигнути у 1689. Њима су тада на најсвесчанији начин ујамљени њихови народни закони, њихови народни сабори, право да бирају своје војводе, и аутономија народне им цркве. Од тога дана, уговора се држала само једна етапа. Срби су вазда први лици а Ханспурзи вазда веру газди. Понеши су са затвором једног српског војводе чијем су мачу дужни били за безбедност сопствених им покрајина, па су онда укинули ћегово живље, а затим на сваки могући начин вређали верољаконске и грађанске слободе Срба док, најзад, нису и њи и њихове у комаде поцепали повеље зредали на милост и немилост Маџара — диндиншмана српског рода. Оне, пак, којима је позната ова дуга историја аустријског вероломства и угњетавања — која, као што рекох, поче са затвором српског војводе Бранковића, а у нашим данима повтори се још са затвором родолуба Мијатовића — тако неће ни најмање зачудити факт: да је осећај гнушања према аустријској управи а безусловног неповерења према обећањима Ханспурговаци постао код свију Срба саставни део народног им инстинкта за самоодржање. И је баш овај сили осећај целог српског народа Босне и Херцеговине — страсно и неодоливо противаустријски — агенти двојне монархије предузели су да угуше. За аустријске зъничаричке пак, власникане у Јаодицијевој школи ове велике полицијске државе снага српског народног духа са којим се они боре мора, да је кешто савршено непојмљиво. Јер је код Срба свој биће народа усредређено у тежњама за уједињењем народним. Дух народности је код њих нешто више од политичког убеђења; то је код њих вера да неречем и фанатизам. У читавим покрајинама тај је дух дотле чак потиснуо и саму веру (религију) да јој је управо оставио друго место — признао за скромну другу саме

народности. Он је преживео четири века турске тираније, па није изгледа да ће подсећи ни систематисан притворству Аустро-Угарске. Он се оснива на онome што је вазда за све благородне умове сачињавало сам темељ људске слободе — право народа да изабере сопствене му управљаче и сам управљач сопственом судом. — Као што сам писао у очи дана окупације — како је противсрпска политика узакнила своју владу; као што сам повторио пошто је окупација извршена а прави смерови нове управе изашли на видело; тако и сада, после годину и по овог скроз и скроз тубинског праваца, ја се усубјем да понова изустим: да је вештачка влада монархије, која је неможи нијемим именом да се назове, неможи према народу коме је извор снаге у српима чланова тежехим за уједињењем.

(Наставиће се)

Поштење Напредњачко.

Недавно је „Садашњост“, орган Пироћанчеве владе, донела лажну вест о г. Милосаву Протићу бившем српском посланику у Петрограду, да је неку извесну суму државних новаца депоновао на своје име у руску државну банку у намери да тај новац при каквој забуни „здини“, и да се са то тек у доцније време приликом неке истраге дознало, па шта више да г. Протић ни тада није хтео дати свога потписа да влада српска тај новац подигне.

Као што је познато, ова злонамерна и тенденциозна измишљотина осталла је до данас без исправке.

Као што смо имали прилику да се уверимо, ствар је у овоме:

Пре све, тај новац кога је г. Протић на име српске државе депоновао, **влада Пироћанчева дигла је већ подавна**, и то је најаснији доказ, да се орган српске владе служио најгладнијим и најподијним подметањем против г. Протића.

Г. Протић услед тога обратио се под 9 маја о. г. писом министру финансије г. Чеди Мијатовићу и захтевао је да се та злонамерна лаж у „Садашњости“ иђе до сада објавило исправку и како г. министар не зна да ли је је објављивати, то вам је, преко мене, шиље, да је употребите како за добро будете нашли.

— 9 маја 1882.

Поштовани Господине!

Искрено сажаљевам ову белешку коју је „Садашњост“ о вами донела. Камо би срећа да оштеће интересе народне била, да се наша журналистика у општи ослободи партизанске тесногрудости, па да према свима и свакоме правичнија буде!

Учинићу корак да се белешка она исправи! Ако не успејем јавићу вам.

ваш поштовалац

Чед. Мијатовић с. р.

На две три недеље после тога добио је г. Протић ово писмо:

Г. М. Протићу краљ. срп. посланику у П. У Београду 1 јуна 1882.

Господине Посланче,

Г. министар ми је заповедио да вам доставим приложену /, копију исправке, коју је послао уредништву „Садашњости“ да је печата. Како уредништво „Садашњости“ није до сада објавило исправку и како г. министар не зна да ли је објављивати, то вам је, преко мене, шиље, да је употребите како за добро будете нашли.

ваш поштовалац

Вукаш. Ј. Петровић

Приложене кошића класи:

Министарство Финансија Бр. — 15 маја 1882 у Београду.

Г. уреднику „Садашњости“.

Господине.

Ви сте донели у једном од прошлих бројева „Садашњости“ да је г. Милосав Протић б. посланик наш у Петрограду предао „Государственој банци“ извесну суму државних новаца из своје име у цели да их после као и своје дигне.

У интересу правичности и правог сва-тања ствари, молим вас, објавите: да је г. Протић горви новац доиста предао на своје име, али је то учинио са зна-

оставе оном детету Модестином које буде то потребовало.

— Слушајте Модесту! рече им госпођа Миньоновића; заљубљена девојка може састављати такве мелодије, а да овамо не зна музiku...

Куће могу горити, благо пропадати, овце се вршати с пута, царевине рушити се, колера пустоши градове — љубав девојачка греде својим путем као оно природи, као она страшна киселина коју је кемија пронамтила и која би могла пробушити земљин шар, ако је не би ништа у средини уништило.

Ево романце, којом је њено стање за дахнуло Модесту да је састави на стихове, које вазда навести, ако и јесу пе-чатани у десетој свесци издања, о коме је говорио Дорија: јер да би њима прилагодио музiku, којој љубав израз придаваше ону драж што јој се дивимо код великих певача, млада художница чинила је неке измене, којима би се могли дивити поштовачи поправака каткад врло добрих овога песника.

Песма младе девојке.

Устај, срце! Чујеш песму птица, Што дижу крила већ у зорин сјај, Не спавај више, већ и љубичица Мирисав Богу шаље уздисај.

ЛИСТАК

МОДЕСТА МИЊОНОВА

ПРИПОВЕТКА

Х. Балзака

Превод с француског

(наставак)

— Госпођице, пришавну затим Модести, пишите господину вашем оцу писмо о губитку, који је породица имала, и о последицама, страшним, што их је тај случај имао, како ће се он спремати на грозни поглед; ја ћу му већ то писмо предати пре што буде дошао у Хавр, јер он мора да иде преко Париза; пишите му оширино, имаћете кад; ја ћу писмо однети у понедељак, тога дана ићи ћу зацелу у Париз...

Модеста се поштави, да се Каналие и Димеји неће како саставати, па хтеде отићи у своју собу да пише и да разговара, тога дана ићи ћу зацелу у Париз...

— Госпођице, узе Димеји наново реч сасвим понизно и стаде на пут Модести; кажите ми, да ће ваш отац затећи свој књер без каква друга чуства у срцу, него ли онога, што га је при његовом по-

ласку имала за њега и за госпођу вашу матер.

— Ја сам се себи заклела, сестри мојој и матери да ћу бити утеша, срећа и слава моја оца, па — тако ће — и бити! одговори Модеста и бацила на Димеја горд поглед и пун презрења. Не мутите ми увредљивим сумњама радост коју осећам знајући да ће нам скорим отац доћи. Дејвоји једној не може се стати на пут да јој срце куца, вада, вада нећете хтети да будем мумија? Личност моја припада породици, а срце моје моје је. Љубим ли кога, зато ће знати мој отац и мати. Јесте ли задовољни, господине?

— Хвали вам, госпођице, одговори Димеји, ви сте ми повратили живот; али сте ми тек могли казати Димеји, све ако сте ми и дали ћушку!

— Закуни ми се, рече мати, да се ти писиши ни с каквим младићем ни разговарала, ни гледала.

— На то се могу заклети, мати, рече Модеста смешећи се и гледајући као девојка, која чини какав несташник, у Димеји, који је смешећи се посматраше.

— Она би онда морала бити врло претворна! викну Димеји, кад Модеста оде у кућу.

— Моја ћеби Модеста може имати погрешака, па то ће мати, али она није када лагати.

ДОПИСИ

С пута, 2 јуна.
(Српштак)

Председник пак Цинцар-Донча пристао је и надрљао пуномоћство „Гарашији-људима, у име народа а без народа, које народ не шиље који по томе нису посланици, по које Гарашији потиса, и који су по томе присутици при кројењу ћулава народу од кајмакамоваца, а који ће својски заступати универзитет, хамелонске Бабаљићи и Цинцарина Дорчу, јер их ови и оглашавају.

Овоме не треба коментара. Публика неки цени поштење виделовачке владе, и њених јавних гласила, а тако и ауторитет кога ужива у тој влади г. Чеда Мијатовић министар финансије!

ИЗ ЛИСТОВА

а.) руских

Современија Извјестија пишу:.... „Иако се у Русији води рачуна о свему оном што бива у малим државама наше браће на Балкану, то и онет кандије је та брига врло платонска-апстрактна, а то слабо може помоћи да се оне ослободе притиска који чини на њих Аустрија, у намери да угуши дуж народни, да лиши народ православне вере, и да га после у згодној минути сасвим подјари. Преконкретном настрадају непријатељи словенских, треба и наша брига о браћи нашој на балканском полуострову да је конкретна-стварна. Колико су мите и драге сваком руском патриоту речи уваженог протојереја Полисадова, које је изговорио на дан успомене словенских првоучитеља Кирила и Методија, толико треба да сви сподеси настојимо да се браћи помоћ пружи *не само словом, но и делом*. Голе симпатије не користи много, стварне помоћ требаји наша браћа. А у чему треба да се састоји та стварна наша помоћ, лако је погодити! Треба све употребити да се на балканском полуострову паразиле и истисне сваки улаз у аустро-мађарски. Помоћи треба браћи да се униште они канали, које су наши непријатељи свом златом од праљавог издајничког „материјала“ себи садрагили, те кроз њих јури улазив њихов, који смира на то да подрије све основе и узлове живота народног и религиозног у наше браће.

Симпатије народне су уз нас, наде су њихових утре на нас, и треба само да се затим посла и ствар ће бити свршена. Аустрија својим златом може добити појединачне издајнике за себе, али народе никада неће она придобити. Они је увек мрзили и гледати да јој свагда рекну: „*далека ту вражје лежа куба од нас*“.

Треба даље радити само стварно и не-прекидно, и цељ ће се постићи. Помоћи стварно нашим браћама на балканском полуострову не значи ништа друго до очувати и своје интересе. У деду а не у речима и платонским жељама и симпатијама неки се састоји наша помоћ браћама нашим, јер је заиста крајње време. Враг њихов је већ на прати и метнуо им је нож под гроб...“

роду кади су створити само синови „Уставобранистеља“ старих узуратора највише власти. У овом мирном крају било никаква покрета у народу после 1842 год. Јер само грди неправде, очевидно гажење уставом и законима ујамчених права својих, могу овај мирни народ довести до беснила. Али онда крвије народне и узупати, гласом плајају народу своју самолову, као што је и у време „Уставобранистеља“ одлетеља глава с рамена не једном ага народном, међу којима и Пожаревачком на-челику, код Лучичке школе, јер се лако не уставља зајдљано широко море. Шта значи титрати се са једним правом на-рода, о коме је овај свестан и вољан бранитељ? Зар је нестало народне скупи-штине, и ко је ову уништио? — те тамо не иду народни посланици, но министар-ски присутици. Ваљда се неће уставна Краљевина Србија учити уставности и парламентарности од Турске, па и у овој било је опет избора *а негозива*, као да-нас у Србији? Или Робеспјер мисли да и власт конвента присвоји?? Али је од овога врха Робеспјеровог до гилотине само неколико недеља прошло. Памти народ; а напинут једном на слатку сло-боду и своје право, без крви не савија *врат у вожденија јарем свирела врата*“. Народ уме и хоће и да ороши, ала боље хоће и да покоси свакога, кому крваву тековину руши и прлавим ногама каља образ и понос јунаци. — — —

Данао у Пожаревачкој показаше ми башличко ове совуљаге Гарашке из Мораве, где крајију се од слободних Пожаревла-на, спремаху се на хасилук у Београд, по *позиву власти брате па се мора*“. А молимо, што не мора томе позиву следовати газда Живко Брежана? Јест, али му није честољубље пошило мозак као газда Милану и поштанију. Јадна Уста-вност. Људи „чисте уставности“ мишљасмо очистиће уставност од непредвиђених и повремених мана, а они очи-стине и Устав и уставност с лица и срца Србије. Благо Србији, ако не види!!!

П..... Р.....СНИ.

**Софија, 1 јуна 1882
(од марочног дописа, „Сри. Независност).**

Политичка ситуација ће код нас све дотле остати нејасна дакле се кнез Александар не врати из Русије.

Цељ је кнежевом путовању у Русију да лично добије упутице од цара, како и шта да ради, јер је у земљи либерална партија узела толико маха, да је садашња чорбадијска владавина постала по све немогућом. Но пут кнеза бугарског у престоницу руску има сем овога и другог узрока.

Он је увек промазан, он се не брине о ревизору јер је кајмакамовач постао за једну ноћ, и расцени Новаковићеви тичу се остала спротиње, а за кајмакамију суда нема, они баш треба да иду у ка-запштину.

Све ово чуо сам од људи, којима ватра севаше из очију, који са јарошњу ово говораху, који са претњама и стиснутим пешицима спомињају последак свега овога, и који без дрхтана немогући какву неопрезност, којом се изда; или ћемо о томе говорити већерама. Гладељији све ово, чудо сам се, од кад овога жестине код народа, који сам пре 8—9 година на баш и у време ратова познавао, као најмирнији и нај-ладнокрвији, који је у рату све тражено чврсто дао, који је државни зајам све до паре с првима дао, који никад никаква гласа противљења показао није увек се покоравао?

На ово питање сама дела одговарају. Овакво раздражено стање у мирном на-

она љуби, то стоји, а остало ће враг знати! Ја сам осрамоћен.

— Утешите се, Димеји, на то ће мали бележник, шат ми сви толико будимо јаки, колико и та девојчица, а кроз неко време свака заљубљена нура мора учинити какву неопрезност, којом се изда;

И тако сва лица одана породица Мињоновој била су у истоме неспокојству, које их је мучило дан пре, док још нису учинили онај опит, за који је стари војник мислио, да ће решити ствар. Безупрошћеност толиких напора толико се ко-сну Димејеве савести, да он не хте отићи у Париз по своје новце, пре но што ће ову загонетку да одгонене. Ова јерка, којима су осећаји били драгоцености него кајсар, појмашме сва у тај мах да ако ми ћи не буде сасвим невина, пуковник би могао скапати од туте, напавши Бе-тину мртву а жену слепу. Очајање беднога Димеја толико се ко-сну Латурнеловића, да заборавише и на Експира, који је овој јутро лајом отишao у Париз. О обеду, кад су њих троје били сасвим сами, господин и госпођа Латурнеловић и Бича обртанске овај проблемат са свакој стране и претресаше све могуће претпоставке.

— Кад би Модеста љубила кога у Харву, она би се синови задрхтала, рече

госпођа Латурнеловица; дакле јој је љубавник на ком другом месту.

— Јутрос се заклела матери и пред Димејем, рече бележник, да није са живом душом менџала ни погледа ни речи...

— Она би онда била заљубљена на мој начин, рече Бича.

— А како си заљубљен ти, јаднич? запита госпођа Латурнеловица.

— Госпођо, одговори гуруња, ја љубим сам за се, поиздаље, од прилике колико одавде до звезда...

— Па како то радиш, сметењаче један? запита госпођа Латурнеловица сме-шћени се.

— Е, госпођо, одговори Бича, што ви мислите да је грба, то је втурола за моја крила.

— Ту је дакле тумачење твогаеча-ти! викну бележник.

Писарев печат звезда је, испод које су речи: Fulgens sequar (сајна, ја ћу за тобом), девиза куће Шастилонеста.

— Лен човек може да има исто толико неповеренja, колико и најружнији, рече Бича, као да се разговара сам са собом. Модеста толико има дуга, да је могла стрепити, да ће бити љубљена са-мо рад лепоте њене.

Гуруњи су чудновати створови; на којима у осталом имамо да благодаримо једино друштву; јер по природину плану

опстанак руског конзула на његовој поши-ти ловеден је питање.

Хитрово је пред одласком кнезевим био позван у Русију, па начин тога позива да је повода овашњим круговима, да мисле да се он неће вине ни врати-ти на своју дужност. Ово се мишљење тим више покрепљавало, што је Хитрово повео собом и своју породицу и понео собом посумња у свој повратак.

Многи су међу овашњим дипломатима приспивали ту замишљену немилост, у коју је као бајаги пао Хитрово не само у размимоилажењу са кнезом, него и ин-тригама аустријске дипломације, која је почела да сумњачи Хитрово, као да он узима удела у шиљању добровољаца у Босну и Херцеговину, више но што би се то слагало са његовим званичним по-ложајем.

Али објашњавања кнеза бугарског у Петрограду и Гачину нису уградили же-љеним по њега последицама. Ово се већ и том окончношћу потврђује што Хитро-во, поред све очите диференције са кнезом, опет се вратио у Софију и остаје и данас у свом положају. Парница се дакле спршила, али неповољно по кнеза бугарског.

Кнез се Александар враћа са свога пута, и већ се читава поворка полицијаца кренула на Дунав, да донрати отуда кнеза до његове престонице. Са кнезом долазе три Руса, који су одређени да сваки од њих заузме по једну министарску станицу у кабинету који ће се образовати, тј. јер се овдје поуздано држи да садашњи консервативни кабинет мора на-стти. Како се држи за неопортуно поред садашњих доста неповољних односа овашњих либерала са кнезом, да они сами образују нови кабинет, то ће ова три Руса, с једне стране узети улогу посредовања, а с друге стране пазити да се ру-ски интереси чувају.

Од руских министара ће Скобељев (брат славног генерала) заузети портфел министра унутрашњих послова, један генерал (са немачким именом) портфел војног министра и један министар грађевина. Поред тога ће бити министар грађевина, инцињер Михаиловић (родом Старо-Србијанац). Остале министарства, као просве-те и црквених послова, финансиске и спољних послова, попуниће се либералима. Но сада се још не може сигурио зна-ти који ће између Бугара и нова ми-нистарска места заузети.

На сваки начин да ће пре састава то-га министарства имати више договора са војбама либерала руски конзул Хит-рово, и од резултата тих преговора за-висиće образовање новог бугарског ка-бинета. Хитрову ће сада бити главан по-са да уклони неспоразум између кнеза и либерала, а ко позије вештину тога

треба да скапају створови слаби или нагрди. Грба или извијотина хртеваче код ових људи, како се чини заборављених од природе, причинљава као неку чатрију, у којој се нервозне течности купе у већој количини него код других и то у самом ередоточишту где се израђују, где дедују, одакле излећу попут светlosti да оживотворе унутрашњост.

Тим начином постају силе, које каткад магнетизам пронађе, али које се понажи-вше изгубе пролазећи кроз душевни свет. Нађите ми једнога гуруња који не би имао какво више својство, било ду-ховну веселост, било највећу пакост, било неисказану добруту. Као оно ин-струменте, које рука уметништва никад неће пробудити, тако ова створења која су без њиховога знања повлашћена, живе сама у себи, као што је живео Бича, ако нису тако дивно прикупљену снагу истрошила у борби издржано са препо-нама, да би се у животу одржало. Тим начином тумаче се предрасуде, она на-родна предања, која су створила гноме, страшне маленице, ружне вештице, све оне боце, како вели Рабеле, у којима су свелекови и ретки мелеми.

(Наставиће се)

